

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio prima. Vtrum essentia generet vel generetur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

tantum est vnus Deus, nō sequitur absolute, quia plus negatur in consequente quā in antecedente. In antecedente enim solum negatur vnitas in persona propter rationem dictam, sed in consequente si absolute capiatur negatur omnis vnitas tam in essentia, quā in persona. Si autem inferretur cum determinatione, bene sequeretur dicendo sic, Deus genuit Deum qui nō est Deus pater, ergo nō est tantum vnus Deus personaliter, quod vtrūq; verum est.

Sententia quinte distinctionis in generali & speciali.

Post hęc quæritur. Superius Magister mouit quæstionem de nominibus essentialibus cōcretis, hic mouet quæstionem de nominibus significantibus essentiam in abstracto, vtrum aliquid eorum se possit habere ad generationem vt subiectum vel terminus. Et circa hoc tria facit. Primo mouet quæstionem. Secundo determinat eam. Tertio determinationem cōfirmat. Secunda ibi, ad quod autem catholicis. Tertia ibi, ideo non est dicendum. Hęc vltima diuiditur in duas partes. Primo enim ostendit qd diuina essentia non se habet ad generationē vt terminus vt dicatur generata. Secundo ostendit quod nec se habet ad ipsam vt principium vt dicatur generans. Secūda ibi, itaq; etiam nō est dicendum. Prima istarum diuiditur in duas partes. Primo probat intentum triplici ratione. Secundo obicit in contrarium. Secunda ibi, huic autem videtur contrarium esse. Secunda pars in qua ostendit quod essentia non dicitur generans diuiditur in duas partes. Primo enim ostendit quod nec essentia generat essentia, nec essentia generat filium, secundo obicit contra vtrūq;. Secunda pars ibi, prædictis autem videtur cōtrarium. Et hęc secunda diuiditur in duas. Primo obicit per auctoritatem Augusti. & Hilarii quod essentia generat essentiam & soluit vtrūq;. Secundo obicit quod essentia generat filium & soluit. Secunda ibi, videtur quoq; & frequenter & hęc est sententia & diuisio in generali.

2 In speciali verō sic procedit Magister. Et quærit primo vtrum concedendū sit quod pater genuerit diuinam essentiam, & vtrum diuina essentia genuit filium, & vtrum essentia genuit essentia, & vtrum essentia possit dici quod nec generet nec sit generata, nec procedat. Postea respondet Magister & dicit quod nec pater genuit essentia, nec essentia filium, nec essentia genuit essentia. Postea probat primum horum, scilicet quod pater nō genuit diuinam essentiam. Et hoc triplici ratione. Prima talis est. Omne illud quod generatur relatiuē dicitur ad aliud & e cōuerso. Sed si diuina essentia generaretur diceretur relatiuē, quod falsum est quia non significaret substantiam. Secunda talis est, pater est diuina essentia. Si ergo pater generet diuinam essentiam, ergo genuit se & illud quod ipse est, quod esse non potest. Tertia ratio talis est, pater per diuinam essentiam potest esse. Si ergo pater genuit essentiam, tunc pater haberet esse per id quod est generatū ab ipso, quod falsum est, quia generatum a generante habet esse non generans a generato. Addit Magister quod simili modo probat August. quod pater non est sapiens sapientia generata. Si enim esset sapiens per illam sapientiam generatam cum sit idem sapere & esse, ergo haberet esse per illud quod est ab eo, quod falsum est. Obicit contra istam solutionem ostendendo quod genuit quod est ipse, & ita genuit essentiam & soluit exponendo genuit illud quod est ipse, id est, genuit filium qui est idem cum ipso. Postea ipse determinat quæstiones alias & dicit quod non est concedendum quod diuina essentia genuit filium, quia cum filius sit idem cum essentia diuina sequeretur quod idē generaret seipsum, & eadem ratione determinat quod diuina essentia non generat diuinam essentiam. Postea obicit in contrarium, probando per multas auctoritates Augustini quod essentia filii est de essentia patris, & sapientia de sapientia, & diuinitas de diuinitate. Et respondet quod cum dicitur sapientia de sapientia, sensus est, filius qui est sapientia est de patre qui est sapientia, & similiter exponendæ sunt aliæ. Obicit autem ad hoc per auctoritates Hilarii ostendendo quod natura filii est nata de patre, & soluit quod natura est nata, id est, nascēdo accepta, vel filius qui est eiusdem nature cum patre est natus a patre. Vltimo obicit quod diuina essentia generat filium,

ostendendo per multas auctoritates quod pater genuit filium de sua substantia. Item ostendendo quod filius est eiusdem nature cum patre, & respondet Magister, quod auctoritates istę sunt exponendæ, sensus enim est quod pater genuit filium de sua substantia, id est, genuit non de nihilo, sed genuit talem qui est eiusdem nature cum ipso. Hanc expositionem confirmat per multas auctoritates. Addit etiam quod filius ideo dicitur filius natura nō per adoptionem habens naturam eandem cum patre. Et in hoc terminatur sententia in speciali.

QVAESTIO PRIMA.

Vtrum essentia generet aut generetur.

Circa distinctionem istam consuevit quæri. Vtrum essentia generet, aut generetur. Et vtrum filius possit dici esse de substantia patris, aut de nihilo. Quantum ad primum videtur quod essentia generet, quia sicut se habet essentia ad personam, ita persona ad essentiam, sed attributa essentia prædicatur de persona vt creare & huiusmodi, dicitur enim pater creat, ergo actus personæ possunt attribui essentia, dicendo quod essentia generat.

1 Item maior est oppositio affirmationis & negationis quā relationis, sed oppositio relatiua causat indistinctionem personarum, ergo multo fortius hoc faciet oppositio contradictionis. Si ergo persona generet & essentia non generet, essentia & persona differunt personaliter, quod est falsum.

2 IN CONTRARIUM arguitur, quia omne quod generat distinguitur a genito, sed essentia a nullo distinguitur in diuinis, ergo essentia non generat.

3 RESPON SIO, actus generandi potest attribui dupliciter alicui, vno modo tanquam ei quod generat, & hoc est suppositum, actiones enim sunt suppositorum vt eorum quæ agunt. Alio modo tanquam principio quo generas generat, sicut calefacere attribuitur igni vt ei quod agit, & calori vt principio quo ignis calefacit.

4 Si primo modo intelligitur quæstio vtrum essentia diuina sit illud quod generat sicut videtur intelligi, quia hunc sensum immediate præcedunt termini quæstionis, sic non video quod habeat difficultatem secundum ea quæ dicta sunt in præcedenti quæstione, quia generatio nulli competit tanquam ei quod generat nisi supposito, sed essentia diuina, vel diuinitas quod idem est, non includit aliquo modo suppositum vt prius dictum est, ergo nullo modo essentia diuina est id quod generat.

5 Quantum autem ad eos qui dicunt quod persona & essentia nullo modo realiter differunt seu ex natura rei, sed solum secundum rationem, difficultatem habet, quia sola differentia rationis non potest facere differentiam nisi respectu prædicati rationis, non rei, sed generare non est prædicatum rationis, sed rei (alioquin generatio nō esset realiter in diuinis) ergo differentia personæ & essentiæ si sit solum secundum rationem nō potest esse sufficiens causa quare generare competat personæ & non competat eodem modo essentia.

6 Et ideo tenentes hanc viam addunt tanquā a veritate coacti quod aliqua sunt idem re nec vnum importat aliam rem quam alterum, nec distinctionem ab alia re a qua non importat distinctionem alteri, tunc est verum quod quicquid dicitur de vno, dicitur de altero si sit prædicatum reale. Nunc est ita quod licet pater & essentia diuina sint penitus idem re, tamē pater distinguitur realiter ab aliquo a quo non distinguitur essentia, scilicet a filio, propter quod non oportet quod quicquid realiter dicitur de patre præcisē quod ad distinctionem pertinet, vt est generare, quod hoc conueniat essentiæ diuinæ.

7 Sed istud nō valet, quia æquē difficile est quod nōc assumitur sicut illud quod defenditur, æquē difficile vel impossibile est quando aliqua sunt penitus idem re, quod vnum realiter differat ab aliquo a quo non differat realiter alterum, sicut quod aliquod prædicatum reale dicatur de vno quod nō dicatur de alio. Si enim illa quæ sunt vnum & idem in tertio sunt necessario vnum & idem inter se, illo modo: fortiori ratione quæ sunt omni modo vnum

& idem generaliter inter se sunt omni modovni & idem respectu cuiuscunq; tertii, siue quo ad convenientiam & afirmando, siue quo ad differentiam & negando. Et ideo semper remanet, quo ad istos difficultas. Et quasi impossibile respondendi quo modo si pater & essentia sunt idem penitus re aliquid reale convenit patri quod non convenit essentie, vt generare, aut quomodo distinguitur pater realiter a filio a quo realiter non distinguitur essentia.

9 Ponentibus autem quod persona ratione relationis ipsam constituetes differt realiter aliquo modo vel ex natura rei ab essentia nihil horum occurrit.

10 Si autem quæstio intelligatur secundo modo, scilicet vtrum generare competit essentie diuine tanquã principio quo ita quoddam sit illud quo pater generat, sic quæstio ista est eadem cum illa qua quæritur vtrum potentia generandi dicat substantiam an relationem.

11 Et quia de hoc dicitur infra dist. 7. ideo ad præsens superfedatur. Simili modo dicendum est de hac quæstione vtrum essentia generetur, quia sicut in generante est considerare duo, scilicet illud quod agit, & principium quo agit, sic in genito est considerare duo, scilicet illud quod terminat generationem, & illud quo formaliter terminat eam, & hæc sibi inuicem correspondent, quia sicut id quod generat est suppositum cuius est agere, quo autem generat est aliquid existens in supposito, sic illud quod generatur per se, est suppositum cuius est esse, quo autem formaliter terminatur generatio est aliquid in supposito genito & non suppositum secundum se totum. Ex quo patet quoddam sicut essentia non est illud quod generat, sic nec illud quod generatur & per eandem rationem. Vtrum autem essentia sit illud quo formaliter generatio terminatur, eadem difficultas est cum illa vtrum essentia sit principium quo pater generat, quia principium & terminus generationis videntur sibi inuicem proportionabiliter correspondere. Sicut enim ignis calefacit calore vt principio quo agit, ita calefactum terminat calefactionem calore recepto, non eodem secundum numerum, sed secundum speciem. Et ideo si essentia est principium quo pater generat, erit etiam terminus quo filius generationem terminat, si verò non, non. Primum autem declarabitur infra dist. 7. vt dictum est, quo declarato erit declaratum quod nunc quæritur, ideo nunc dimittitur.

12 AD PRIMVM argumentum dicendum quoddam maior est falsa, quia aliter se habet persona ad essentiam, & aliter essentia ad personam. Persona enim includit essentiam & ob hoc omnia attributa essentie conueniunt personæ, nisi repugnent proprietati per quam persona formaliter constituitur vt sunt esse indistinctum, esse communicabile, & huiusmodi, sed essentia in suo signato vel nomine nullo modo includit personam, propter quod attributa personæ quæ conueniunt ei secundum illud quod est formaliter persona nullo modo conueniunt essentie, vt generare, spirare & similia.

13 AD SECVNDVM dicendum quoddam oppositio affirmationis & negationis est maxima secundum continentiam vniuersalitatis, quia in omnibus oppositionibus includitur, quodlibet enim oppositum includit negationem sui oppositi, sed non est maxima quantum ad suum fundamentum, cum quandoq; fundetur super solam differentiam rationis, & vbi fundatur super realem differentiam sufficit propter ipsius oppositionis latitudinem quas licetq; realis differentia, qua vnum non sit aliud, sed realia oppositio realis si sit oppositio originis ex necessitate requirit realem diuersitatem quia realis est, & diuersitatem suppositorum quia est relatio originis. Origines enim actiue & passiue acceptæ respiciunt realiter opposita.

QVÆSTIO SECVNDA.

Verum filius sit de substantia patris.

Tho. 1. p. q. 41. ar. 6.

Secundo quæritur vtrum filius sit de substantia patris. Et videtur quoddam non, quia de, dicitur habitudinem materię vel quasi materię, sed substantia vel essentia diuina non est materia, vel quasi materia generationis filii. Ergo filius non est nec generatur de substantia patris. Maior

paret, sed minor probatur multipliciter. Primo sic. Illud quod est materia vel quasi materia in generatione est subiectum formæ communicatæ genito a generante, sed essentia vel substantia non est subiectum alterius formæ communicatæ filio a patre, nihil enim communicat pater filio per generationem nisi substantiam suam quæ non subicitur sibi ipsi, ergo essentia diuina non est subiectum in generatione.

2 Item subiectum in generatione dici potest fieri hoc vel tale sicut in alteratione quæ est generatio secundum quid, vt cum aqua calefit, aqua potest dici fieri calida, licet non possit dici fieri absolute & simpliciter. Similiter in generatione simpliciter materia potest dici, fieri formata, licet non possit dici fieri simpliciter & absolute, sed in generatione diuina essentia non potest dici esse cũ quacunq; additione secundum quodcunq; adueniens absolute, vel relatum, non absolute, quia nullum tale est in diuinis adueniens essentie, nec relatum: quia essentia non dicitur fieri relata, ergo essentia nullo modo est subiectum in generatione diuina.

3 Tertio sic, quoddam principium produens requirit materiam, vel quasi materiam, hoc est ex imperfectione eius, sed pater generans filium est perfectissimum agens: ergo materia non requirit aliquid quod sit materia, vel quasi.

4 IN CONTRARIVM arguitur, quia aut filius generatur de aliquo aut de nullo, non de nullo, quia si sic crearetur, ergo de aliquo, sed non esset verus Deus, ergo de substantia propria.

5 Item quando aliquid est de alio, & est ei consubstantialiale, potest dici esse de eius substantia, sed filius est a patre & est ei consubstantialis, ergo est de eiusdem substantia.

6 RESPONSIO, in modo loquendi sic consuevit mus dicere quoddam esse de aliquo est esse de aliquo præexistente & permanente in re facta. Vnde cum in creaturis nihil præexistens maneat in re facta, nisi materia, in eis nihil proprie dicitur esse de aliquo nisi materialiter accipiendo, sicut dicimus cultellum esse vel fieri de ferro & sic de similibus, propter quod in diuinis id quod habet rationem materię vel quasi materię est illud de quo est generatio & res generata.

7 Sed aduertendum est quoddam cum generatio non fit vniuoce in diuinis & in creaturis non est querenda vnus uocatio totalis hic & ibi quantum ad illud de quo est generatio, & etiam quantum ad alia quæ sunt in generatione, sed sufficit inuenire similitudinem competentem quantum ad ea quæ imperfectionem non includunt.

8 Et secundum hoc potest dici quoddam filius generatur, & est de substantia patris, ita quoddam illa prepositio de dicit circumstantiam materię vel quasi materię, quod patet primo sic. Illud quod secundum nostrum modum intelligendi præexistit filio producendo & inexistit iam producendo, se habet ad filium vt de quo iam filius est, hoc patet ex præcedentibus. Et hæc est conditio materię quæ non pertinet ad aliquam imperfectionem, sed substantia patris secundum nostrum intelligendi præexistit filio generando & inexistit filio genito, ergo &c.

9 Secundo sic, quandoquocumque aliquid constituitur ex pluribus, oportet quoddam vnum illorum se habeat secundum rationem materię & perfectibiliter, & alterum secundum rationem quasi actus perficientis, sed filius constituitur ex essentia & proprietate relatiua, ergo oportet quoddam alterum istorum se habeat quasi in ratione materię, & alterum quasi in ratione actus, inter hæc autem essentia materię videtur se habere in ratione materię quam relatio, quia intelligitur quasi substare relationi & non econuerso, quod autem habet rationem materię, est illud de quo est generatio, quare, &c.

10 Tertio sic, illud est subiectum vel quasi subiectum in generatione, quod recipit formam geniti, sed essentia diuina recipit in se formam per quam constituitur genitum, scilicet proprietatem relatiuam, ergo ipsa est quasi subiectum & materia de qua est generatio.

11 Sunt autem aliqua conditiones materię quæ nullo modo conueniunt diuine essentie, nec sunt in generatione diuina querendæ, quia pertinent ad imperfectionem quæ omnino relegatur a diuinis sicut quæ ipsa est pura potentia